

In het Journal of Near-Death Studies, Vol 34, No 4, Summer 2106, is een zeer positieve recensie van ons boek The Self Does Not Die opgenomen. Recensent is Neal Grossman, emeritus hoogleraar wetenschapsfilosofie aan de universiteit van Illinois, Chicago.

The Self Does Not Die, door Rivas, Dirven, en Smit, is een absolute aanrader voor elke student die werkelijk inzicht in de Bijnadood-ervaring wil verwerven. Ik geef u hieronder een samenvatting.¹

Vertaling en bewerking: Jacqueline de Leeuw- Schippers

BDE'rs zelf hebben vele prachtige boeken geschreven waarin ze hun ervaringen beschrijven, hoe ze uit hun lichaam traden, hun weerzien met overleden geliefden, en hun indrukwekkende ontmoeting met een Wezen van Licht en de onvoorwaardelijke liefde die ze daarbij ervoeren. Maar of we als niet-BDE'rs deze getuigenissen als werkelijk waar moeten beschouwen, hangt af van het feit of de BDE werkelijk *is* wat het stelt te zijn: een tijdelijke splitsing tussen bewustzijn en lichaam. Bij vele mensen, net als ik zelf, komen deze verhalen als echt over. Maar dat is iets anders dan vaststellen dat het ook in absolute zin waar is. Vele wetenschappers en natuurkundigen die de BDE gewetensvol hebben bestudeerd, zijn tot de conclusie gekomen dat de BDE naar alle waarschijnlijkheid werkelijk is, en dat het brein daarmee dus een doorgeefluik van bewustzijn is, niet de producent ervan. Dit boek tilt de discussie daarover door zijn sterke bewijsvoering naar een nieuw niveau, en dat niveau is 'boven elke redelijke twijfel verheven'.

De uitspraak 'voorbij elke redelijke twijfel' betekent precies dat: gezien de bewijzen, is het met het verstand, de rede, niet langer mogelijk te twijfelen of het bewustzijn onafhankelijk is van het brein. Diegenen die anders daarover denken zijn hetzij 1. onwetend van alle bewijzen, of 2. hangen een ideologisch systeem aan dat inconsistent is met de overvloed aan bewijsvoering zoals weergegeven in dit boek.

De percepties van BDE'rs kunnen worden verdeeld in twee hoofdcategorieën: 1. perceptie van gebeurtenissen in de fysieke wereld (perceptie van het lichaam, medische procedures, andere mensen) en 2. perceptie van een transcendente wereld (overleden geliefden, spirituele gidsen, een volledige terugblik op het eigen leven, onvoorwaardelijke liefde, een bovennatuurlijk wezen). Duidelijk zal zijn dat de eerste categorie beter geverifieerd kan worden dan de tweede, daarom heeft *The Self Does Not Die* zich voornamelijk op percepties van de eerste categorie gericht. Lezers die uitgebreide getuigenissen van God, Hemel, en voor altijd veranderde levens verwachten, zullen die in dit boek niet vinden. De transcendente componenten van de BDE zijn natuurlijk de meest betekenisvolle componenten voor de ervaren zelf, en ook voor anderen. Maar voor wetenschappers die de BDE bestuderen – en die de vraag stellen: waarom zouden we moeten aannemen dat de BDE realiteit is? – is de mogelijkheid tot verificatie van cruciaal belang. Zodra de wetenschappelijke werkwijze om kennis vast te stellen is bepaald, en we na een dergelijk onderzoek kunnen concluderen dat de BDE exact is wat het stelt te zijn, 'boven elke redelijke twijfel', dan kunnen we pas de interessantere transcendente onderdelen gaan onderzoeken.

De eerste negen hoofdstukken van dit boek presenteren de bewijzen: casus na casus van gedocumenteerde, onafhankelijk geverifieerde: 1. percepties, 2. wonderbaarlijke genezingen, en 3. paranormale na-effecten. De laatste twee hoofdstukken gaan over de afwijzende houding van de diverse pseudo-skeptici die onterecht claimen dat alles kan worden verklaard vanuit een

materialistisch ideologisch standpunt. Maar de afwijzingen van wetenschappers met een materialistisch paradigma – ‘fundamaterialisten’ – komen door het hele boek voor. Eén van de sterke punten van dit boek is dat er niet alleen na elk hoofdstuk een bibliografie is opgenomen, maar ook na elke casus die wordt behandeld. Vele casussen, met name de “beroemdere” (Pam Reynolds, de Gebitman) bevatten referenties naar 1. mailwisselingen tussen de auteurs en behandelende medici en andere getuigen, en 2. tussen de auteurs en diverse materialistisch ideologen, met speciale aandacht voor de ‘argumenten’ van Dr. Woerlee. De lezer kan zodoende het debat tot in detail volgen bij elke casus. Ik ga de hoofdstukken van het boek in volgorde bespreken, wat daarbij een typische casus samen van sommige hoofdstukken, en zal vervolgens de laatste twee hoofdstukken becommentariëren.

Ten eerste, voor een juiste begripsvorming: diverse critici en ontmaskeraars (*debunkers*) van de BDE zien zichzelf graag als “skeptici”. In navolging van Charles Tart zal ik hen als ‘gelovigen’ bestempelen, niet als skeptici. Zij zijn niet-kritische gelovigen van een nogal bizar metafysisch systeem genoemd “Materialisme”, en alles wat zij schrijven over de BDE is gefilterd door hun onwrikbare ideologie. De term ‘fundamaterialist’ geeft aan dat hun beeldvorming dermate gekleurd is door hun geliefde wereldbeeld, dat die direct vergelijkbaar is met die van een fundamentalistische religieuze gelovige. Met geen enkele verbeeldingskracht kan de term “skeptici” op hen van toepassing zijn.²

Hoofdstuk 1: Buitenzintuiglijke waarneming van de directe omgeving

De auteurs stellen bij elk van de dertien casussen die in dit hoofdstuk worden behandeld vast dat:

1. De waarneming buitenzintuiglijk was, in andere woorden, dat die niet uit de gebruikelijke zintuiglijke waarneming kon voortkomen (bijv. het ziekenhuis verslag vermeldt dat de ogen van de patiënt waren dicht getapet) en
2. Dat de waarneming onafhankelijk is geverifieerd door medisch personeel, en vermeld in het dossier van het ziekenhuis. De casus “de schaar en de naald” is illustratief. Gedurende de operatie “nam de patiënt zeer gespecialiseerde medische instrumenten waar, waar iemand die niet binnen het vakgebied van hoofd en nek chirurgie (*otolaryngological surgery*) werkte, nauwelijks mee bekend kon zijn”. (p. 25) Daarbij kwam dat de patiënt ook de kleur van een naald correct benoemde, die tijdens de operatie was gebruikt. Deze zaak doet denken aan de casus van Pam Reynolds (hoofdstuk 3) die een beenzaag signaleerde tijdens haar operatie.

Hoofdstuk 2: Buitenzintuiglijke waarneming van gebeurtenissen buiten het bereik van de zintuigen

Een opmerking over de in dit hoofdstuk gehanteerde begripsvorming: ik prefereer de frase ‘verwijderd van het fysieke lichaam’ boven ‘buiten het bereik van de fysieke zintuigen’, omdat elke casus in dit boek handelt over waarnemingen buiten het bereik van de fysieke zintuigen. Elke visuele waarneming is hier buiten het bereik van waarneming door de ogen, bijvoorbeeld die gemeld door een persoon die onder volledige narcose was met de ogen dichtgeplakt. In ieder geval, 18 casussen zijn in dit hoofdstuk opgenomen, waaronder de fameuze ‘schoen op de richel’ zaak. Waar mijn aandacht in dit hoofdstuk bijzonder naar uitging, waren twee zaken waar ik nog niet eerder van had gehoord en die in feite de experimentele condities van het AWARE onderzoek door Dr. Parnia bevestigden. Het protocol voor dat onderzoek was het plaatsen van afbeeldingen in de operatiekamers van meerdere ziekenhuizen, op plekken die alleen vanaf het plafond zichtbaar waren. Dit in de hoop dat zij door patiënten die tijdens de operatie uit hun lichaam traden zouden worden gezien en achteraf accuraat konden worden beschreven.

Casus 2.5 gaat over een patiënt waarvan bleek dat die leed aan een obsessief compulsieve dwangstoornis. Zij trachtte elk nummer dat zij tegenkwam te onthouden. De vrouw claimde dat zij

tijdens de operatie buiten haar lichaam trad (een OBE) en het 12-cijferige seriële nummer van het beademingsapparaat had onthouden. Dat nummer stond bovenop het hoge apparaat. (p. 36) Het door haar onthouden nummer correspondeerde daadwerkelijk met het werkelijke nummer. Kan iemand dit nog toeval noemen?

Casus 2.6 gaat over een patiënt met een hartaanval die aan haar arts meedeelde: “Toen ik uit mijn lichaam was en bovenin de operatiekamer zweefde, zag ik een kwartje van 1985 liggen op de rechterhoek van het hoge hartbewakingsapparaat. Het lag tussen het stof alsof iemand het voor die reden daar had neergelegd. Dr. Lerma, kunt u dat alstublieft voor mij checken?”. In het bijzijn van verpleegsters klom Dr. Lerma op een ladder, haalde het kwartje weg, en schreef in zijn rapport: “zelfs het jaar was juist: 1985”.

Hoewel deze casussen niet officieel onderdeel van het AWARE onderzoek vormden, lijkt het mij dat onofficieel deze volledig aan het protocol van de AWARE studie voldoen en als positieve resultaten bij dat onderzoek geteld kunnen worden.

Hoofdstuk 3: een lange maar zeer accurate titel: Zelfperceptie en buitenzintuigelijke waarneming tijdens reanimatie van het hart en andere condities ogenschijnlijk tegenstrijdig aan het begrip bewustzijn.

De auteurs presenteren 36 gedocumenteerde casussen van patiënten die gedurende het ontbreken van enige breinactiviteit bewuste indrukken hadden. Om zeker te weten dat er geen breinactiviteit was, zijn enige medische details per casus noodzakelijk. De lezer wordt niet overspoeld met medische termen, maar er wordt genoeg achtergrondinformatie gegeven om de lezer in staat te stellen dit te begrijpen, en *waarom* deze zaken van zo'n uitzonderlijk groot belang zijn, omdat zij aantonen dat een materialistische verklaring niet meer toereikend is. Materialisme gaat er van uit, dat bewustzijn geproduceerd wordt door breinactiviteit, en neurofysiologie is heel specifiek over de werkwijze van die activiteit: er moet activiteit in bepaalde delen van het brein zijn en communicatie tussen verschillende delen.

Als het tijdstip gedurende welke buitenlichamelijke waarneming plaatsvindt, vastgepind kan worden op het tijdstip waarop het brein niet functioneerde, dan zijn de aannames van het materialisme niet juist, en is de theorie gefalsificeerd. Dit is de reden dat zoveel 'fundamentalisten' probeerden ermee weg te komen door te claimen dat de BDE zich voordeed vóór de hartaanval, of ná reanimatie, of als er nog enig bloed door het brein kon stromen. Uiteraard is de beste manier om te onderzoeken of BDE's aan de fysiologische staat van iemands lichaam zijn toe te schrijven, de chirurgische procedure zèlf te onderzoeken. In de beroemde casus van Pam Reynolds, meldt zij dat ze een beenzaag zag en op dat exacte moment dat men die inzette op haar hersenpan, zij haar lichaam verliet; ook meldt zij dat later tijdens de operatie zij een bepaald lied, “hotel California” (van The Eagles) hoorde spelen, en ook dat ze haar lichaam zag opveren toen ze trachtten dat te reactiveren.

Echter, Pam Reynold's medische conditie in het moment dat de waarnemingen zich voordeden staat vastgelegd, en staat bekend absoluut niet verenigbaar te zijn met de hypothese dat haar brein die waarnemingen kon hebben geproduceerd. De auteurs hebben een appendix bijgesloten, die mailcorrespondentie met één van de betrokken chirurgen bevat. Dit is een sterke kant van dit boek: de auteurs hebben de betrokken medici van de individuele gevallen benaderd, en de correspondentie is zondermeer fascinerend om te lezen. Bijvoorbeeld, Dr. Greene, één van Pam Reynold's chirurgen, schrijft: “Er was geen bloedstroom op het moment dat Pam haar lichaam zag opspringen, aangezien haar lichaam bewoog als gevolg van electrocardiologische impulsen om haar

hart te reanimeren en daarmee de gehele bloedcirculatie te heractiveren” (p. 101). In andere woorden, op het moment dat ze haar lichaam zag opspringen, ging er geen bloed door haar hersenen, een medische conditie absoluut inconsistent met de materialistische theorie (dat het brein bewustzijn genereert). Of, zoals Dr. Parnia het stelt: “In gevallen zoals deze, kunnen we niet stellen dat de waarneming aan het begin of eind van de hartreanimatie plaatsvond (zodat *enig* bloed door de hersenen kon stromen), omdat de patiënten details herinnerden van gebeurtenissen tijdens de reanimatie”. (p.54). Voor elk zinnig denkende mens, is het punt tegen de materialistische theorie gezet.

De bekende ‘man met het gebit’ is ook in dit hoofdstuk weergegeven. De patiënt ‘zag’ een verpleegster zijn gebit verwijderen. De auteurs achterhaalden en interviewden de verpleger. Ook vermelden zij Dr. Woerlee’s bewering dat de patiënt de verpleger op normale wijze had kunnen zien. Maar de man werd gevonden: “buiten bewustzijn, ijskoud... in de ambulance probeerden zij hem te reanimeren, dit mislukte, dus werd de patiënt in het ziekenhuis gebracht, asgrauw, verstijfd, en met blauwe lippen en nagels.”(p.63). De verpleger stelt dat op het tijdstip dat hij “het bovenste gedeelte van het kunstgebit uit de mond van de man nam, hij de “Thumper” (een apparaat dat kunstmatig en met sterke regelmaat op de borstkas drukt) nog niet had aangezet”. (p.65) Bovendien reageerden de pupillen van de patiënt niet meer op licht, dus deze man zag niets meer met zijn fysieke ogen. Verbazingwekkend, maar medische details zoals deze zetten een materialist niet aan tot heroverweging van zijn mening, en de materialistische theorie met een wat skeptischer blik te bekijken. De auteurs geven de opinie van Dr. Woerlee over deze zaak weer, evenals beweringen van andere wetenschappers, het is aan de lezer een eigen mening hierover te vormen. Overigens, de auteurs stellen dat, mocht de lezer de indruk krijgen dat zij een persoonlijke wrok tegen Dr. Woerlee koesteren, de reden dat zij deze als exemplarisch nemen voor de materialistische wijze waarop de BDE wordt weggeredeneerd, is omdat hij de meest bekende en meest geïnformeerde wetenschapper is over dit onderwerp. Andere welbekende verdedigers van de materialistische visie worden ook bediscussieerd in het boek.

Overigens, in het laatste hoofdstuk van het boek: “Hoe skeptici pogen BDE’s weg te verklaren... en falen” staat een uitgebreide en gedetailleerde discussie over *hoe* de materialistische ideologie poogt alles consistent met hun eigen visie te maken. Dit is aan de hand van drie casussen weergegeven, de twee hierboven al genoemd, en de casus van Eben Alexander, waar ik wat later op in zal gaan.

Maar de zaak die me echt enthousiast maakte in dit hoofdstuk is niet de “Pam Reynolds zaak” of die van de ‘Man met het gebit”, maar met name de casus gepresenteerd door Dr. Rudy, minder bekend maar even voor zichzelf sprekend als de andere twee. De auteurs citeren uitgebreid van een youtube video, waarin Dr. Rudy de details van de casus bespreekt. Dr. Rudy is sindsdien elders, maar de auteurs namen contact op met de assistent chirurg, Dr. Amado-Cattaneo, die alle details bevestigde. Het kwam er op neer, dat de patiënt dood was verklaard, de hart/longmachine die hem zuurstof toediende uitgeschakeld was en de familie geïnformeerd. De chirurgen hadden hun operatiekleding en gezichtsmaskers uitgedaan, stonden in de deuropening van de operatiekamer en bespraken of er iets was dat zij anders hadden kunnen doen. De machine die bloeddruk etc. weergaf was echter nog niet uitgezet, en deze “ging door met printen zodat het papier op de vloer een grote hoop vormde”. (p.72) Een andere machine die de hartslag meet – en elke contractie van de hartspieren signaleert – was ook aangelaten. De stapels papieren documenten legden vast dat gedurende die 20 of 25 minuten “geen hartslag, geen bloeddruk, geen hartactiviteit” aanwezig was. En toch, onder deze medische condities, had de patiënt de conversatie tussen de chirurgen gehoord!

Zoals eerder gezegd, het is de kracht van dit boek dat de auteurs direct contact hebben gelegd met de primaire getuigen, én (de overigens steeds zwakker wordende) tegengeluiden en argumenten

hebben weerlegd. Toen de auteurs de pseudoverklaring door dr. Woerlee omtrent deze zaak voorlegden aan dr. Amado-Cattaneo, antwoordde die nogal geïrriteerd dat : “deze patiënt gedurende 25 minuten of meer dood was, met geen enkele activiteit van hart of hersenen. Het brein sterft na enkele minuten door gebrek aan zuurstof, klaar! Ik kan het niet verklaren, maar het gebeurde, en ik ben een levende getuige hiervan, ik was erbij” (p.77). Voor de lezer is het alsof hij deelnemer is in een opwindend debat, maar zoals de zaken zijn gepresenteerd, de één na de ander, merkt de lezer ook dat maar één kant van de discussie uit rationele argumenten is opgebouwd.

Kortheidshalve zal ik een exemplarische zaak uit elk van de andere hoofdstukken geven.

Hoofdstuk 4: Telepathie

Ik heb nog niet vermeld dat parapsychologen de in hoofdstuk 2 vermelde casussen zouden beschrijven als ‘helderziendheid’ – de perceptie van gebeurtenissen in de fysieke wereld die zich niet in de nabijheid van het lichaam van de ontvanger voordoen. ‘*Remote viewing*’ is een andere titel voor deze soort van zaken. Telepathie betreft geestelijke communicatie, niet ingegeven door de lichamelijke zintuigen. Ik neem de ervaringen van BDE’rs serieus, die het zelf overigens niet altijd prettig vinden dat zij de gedachten en emoties van anderen op kunnen vangen. De auteurs hebben zelf alleen die zaken in dit boek opgenomen die onafhankelijk verifieerd zijn door anderen. Eén van die zaken gaat over een aankomend chirurg die tijdens de operatie dacht: “Hoe konden jullie me dit aandoen?”, waarmee hij de “meer ervaren medici die hem deze moeilijke operatie zelf lieten uitvoeren” bedoelde (p.129) De patiënt had zijn gedachte opgevangen.

Hoofdstuk 5: Communicatie na de dood met vreemden

Dit hoofdstuk geeft zaken weer in welke, gedurende een NDE, de persoon communiceert met een hem onbekend iemand, maar later ontdekt dat diegene een werkelijk historisch bestaand iemand bleek te zijn. Bijvoorbeeld, een kind ontmoet een ‘aardige dame’ die vriendschap zoekt, en later ontdekt aan de hand van familiefoto’s dat dat de overgrootmoeder was. Of een kind komt een broer of zus tegen die ze niet kent, omdat die tijdens de geboorte was overleden en de ouders daar nooit iets over hadden verteld. De ervaring van Eben Alexander kan in dit hoofdstuk worden ingedeeld – hij ontmoette zijn biologische zuster tijdens zijn BDE, maar wist niet wie zij was tot zijn biologische ouders hem foto’s hadden gezonden maanden na zijn NDE. Vele van deze zaken overigens, voldoen meer dan volledig aan de categorieën die de auteurs hebben gebruikt om deze ervaringen te systematiseren.

Hoofdstuk 6: Communicatie na de dood met bekenden.

Dit hoofdstuk gaat over BDE’rs die communiceren met bekenden, waarvan zij niet wisten dat die inmiddels waren overleden. Heel toepasselijk begint dit hoofdstuk met een citaat van Sir William Barrett, die zijn boek “*Death Bed Visions*” publiceerde in 1926. Dit soort zaken zijn goed bekend vanaf de vroege dagen van de SPR en waren (en zijn) als overduidelijk bewijs beschouwd. In een typerend doodsbedvisioen ziet de stervende persoon zijn overleden ouders, maar ook zijn zuster waarvan hij denkt dat die leeft. Het blijkt dat de zus was overleden, maar de familie had dit de stervende persoon niet willen vertellen. Het verschil tussen ‘het doodsbed visioen’ en de BDE is dat bij de laatste de persoon herstelt en details kan vertellen over wat hij heeft ervaren.

Hoofdstuk 7: Waarneming van uittredingen van BDE’rs door anderen

Hierbij rapporteert de BDE’er dat “hij of zij een specifiek persoon op een bepaald moment ontmoette, waarbij die persoon daarna weergaf dat die op hetzelfde moment de BDE’er waarnam als een verschijning”. (p.157) Ik wist dat dergelijke zaken bestonden, maar ik wist niet dat er bij waren die voldeden aan de noodzakelijke criteria. Eén van die zaken gaat over een stervende vrouw die elk

contact met de van haar vervreemde zoon weigert. De zoon wil wanhopig zijn moeder nog zien voor zij sterft, en zit huilend en met diep verdriet in een bar. Plots ontwaart hij zijn moeder, maar zij verdwijnt als hij probeert haar te bereiken. De moeder komt op hetzelfde moment bij en zegt: "Ik had zo'n vreemde droom. Ik droomde dat ik in een bar was en mijn zoon zag die aan een tafel zat te huilen, en hij stond op en kwam naar me toe...". (p.163) De auteurs interviewden ook voor deze zaak de aanwezige medicus en familieleden, waarvan weergave in dit boek.

Hoofdstuk 8: Wonderbaarlijke genezing

In eerste instantie had ik niet veel op met de term 'wonderbaarlijk' door zijn religieuze connotatie. Het woord 'spontaan' of 'onverwachts' leek mij beter. Al lezende, bleken doctoren zelf het woord 'wonderbaarlijk' te gebruiken om deze zaken te beschrijven. "Er is geen twijfel mogelijk. Het is wonderbaarlijk dat hij leeft en dat hij zonder hersenbeschadiging nog functioneert" (p.172). Dus zal ik die term ook maar gebruiken. Anita Moorjani wordt in dit hoofdstuk behandeld. Maar ook Eben Alexander hoort hier in thuis, omdat zijn medische prognose was dat hij zou overlijden of in een vegetatieve staat zou blijven, alvorens hij uit zijn coma ontwaakte. Elk van de tien zaken is goed gedocumenteerd met medische rapporten en verklaringen van dokters. Ik vermoed dat het werkelijke aantal van zulke zaken veel groter is, aangezien ik persoonlijk twee BDE's ken die dit hebben meegemaakt. Maar zij hebben geen medische bewijzen, en in dit boek zijn alleen die zaken opgenomen die aan die eis voldeden.

Terwijl ik dit boek las, moest ik steeds voor ogen houden dat de auteurs strikte criteria handhaafden voor opname van een geval in dit boek. In het begin van dit hoofdstuk vermelden de auteurs een zaak die ik zelf opgenomen had willen zien, maar zij dat niet deden, omdat die niet aan de criteria voldeed. Er zijn gevallen waarbij de BDE'er niet permanent beschadigd is, terwijl dat uit medisch oogpunt wel te verwachten was (bijvoorbeeld de afwezigheid van hersenbeschadiging, terwijl er gedurende 15 minuten geen bloedsomloop was geweest). Deze zaken voldoen niet aan de criteria van de auteurs: "de afwezigheid van beschadiging, niet over genezing in de strikte betekenis van het woord". (p.172) Ik kan daarmee akkoord gaan. Maar het verwondert mij dat De Gebitsman van hoofdstuk drie, die "buiten elk bewustzijn, en steenkoud" met "verstijving en blauwe lippen en nagels" niet ook als een geval van wonderbaarlijke genezing wordt opgenomen. Maar dat is alleen maar een beetje een woordenstrijd van mijn kant.

Ik wil echter wèl dieper ingaan op iets dat op het eerste gezicht een woordenspel lijkt te zijn, terwijl het juist van cruciaal belang is. De tweede paragraaf van dit hoofdstuk stelt: "Het volgende materiaal betreft casussen waarbij zich tegen de verwachtingen in genezing voordeed. In al deze zaken lijkt een spontane remissie³ (een spontaan herstel op natuurlijke wijze) een materialistische uitleg van enige soort uit te sluiten, mits die uitleg door experts die medisch genoeg onderlegd zijn om hierover te kunnen oordelen wordt gegeven". (p. 171). Zoals ik het begrijp, is de term "spontane remissie" hoe dan ook geen verklaring, ook geen materialistische. De term duidt louter een soort gebeurtenis aan. Bijvoorbeeld, een dodelijke kwaadaardige tumor die zomaar verdwijnt zonder enige medische behandeling, wordt gekwalificeerd als een "spontane remissie". In zulke zaken hebben we echter niet de flauwste notie waarom de tumor verdween.

Misschien is er een materialistische verklaring te vinden, maar dat is onwaarschijnlijk. Dus is de term "spontane remissie" alleen maar een etiket voor patiënten die zonder enige medische hulp herstellen, dus "spontaan". Maar het *verklaart* niets, door er louter een naam aan te geven. Het is ook niet correct, om zulke zaken als "volkomen natuurlijk" te benoemen.

Dit is niet ongebruikelijk, dat mensen iets 'wegverklaren' door er een naam aan te geven. Het meest exemplarische (en komische) voorbeeld hiervan is het verhaal van een groep mensen die op een

heldere nacht naar de met sterren bezaaide hemel keken. Plots signaleerden zij een object dat zich op onvoorspelbare wijze bewoog. Ze bespraken samen wat dat in hemelsnaam kon zijn, tot iemand enthousiast uitriep: "Ik weet wat dat is, het is een UFO!" Wel, om dit beetje gekkigheid even te deconstrueren, de term "UFO" staat voor "*unidentified flying object*" (ongeïdentificeerd vliegend object). De man dacht dus dat hij het object had geïdentificeerd door het als "ongeïdentificeerd" te benoemen.

De term "spontane remissie" is eveneens een etiket voor iets dat we niet kunnen vatten, en een etiket is geen verklaring. Vergelijkbaar hiermee, in dit hoofdstuk Wonderbaarlijke Genezing is een casus van een patiënt die sinds zijn geboorte "leed aan een verlammende hersenaandoening (*cerebral palsy*), waardoor hij verlies van gevoel en controle over de rechterhand had (*a right spastic hemiparesis*)". (p.173) Na zijn bijna-doodervaring was de patiënt in staat zijn hand te openen. De auteurs citeren Dr. Penny Sartori, die stelt dat: "De herstelde hand blijft onverklaarbaar, omdat er *geen bekend mechanisme is* dat verklaart hoe een hand waarvan de pezen verkort waren door de langdurige spastische hemiparese, daarna volledig gestrekt kon worden". (p.174) Dit is exact waarom ik vind dat de term "spontane remissie" niet als verklaring voldoet – er zijn genezingen die 'onverklaarbaar zijn', waarvoor geen 'bekend mechanisme' bestaat. Het is simpel elementaire logica om te beseffen dat iets niet verklaard wordt door het 'onverklaarbaar' te noemen, net zoals iemand iets niet identificeert door het als 'ongeïdentificeerd' te benoemen. De auteurs citeren iemand die dezelfde fout maakt: "In een artikel in de JNDS van 2013 bekritiseerde Michael J. Rush deze zaak. Over de 'klauwhand' stelde hij dat het "een zaak van spontane genezing kon zijn". (p.173) Dus, Rush gelooft blijkbaar dat hij de genezing van de hand 'verklaard' heeft door het als 'spontane genezing' te betitelen, wat gewoon betekent dat die 'onverklaarbaar' is. ⁴

Een ander voorbeeld van iemand die een etiket met een verklaring verward is Dr. Woerlee. De term 'Een Lazarus fenomeen' is evenals de term 'spontane remissie' een medische gebeurtenis waarvoor geen gekende verklaring is. Het *National Institute of Health* beschrijft dit als volgt: "Het Lazarus fenomeen is een term voor de verlate terugkeer van spontane bloedsomloop (*ROSC*) na toediening van cardiologische reanimatie (*The Lazarus phenomenon is described as delayed return of spontaneous circulation -ROSC- after cessation of cardiopulmonary resuscitation -CPR-*)". Let op: de term beschrijft alleen iets dat gebeurt; hij verklaart niets. Ondanks dat denkt Dr Woerlee blijkbaar dat door iets te benoemen, hij het dan ook heeft verklaard. Bij de hiervoor al behandelde zaak (Dr. Rudy's patiënt die gedurende 25 minuten officieel dood was), noemt hij het Lazarus fenomeen, geeft correct de definitie hiervan, en concludeert triomfantelijk: "dus dit fascinerende rapport van Lloyd Rudy is één van de zeldzame, maar bekende gevallen van het Lazarus fenomeen". (p.76) Door een etiket te plakken op de situatie met Dr. Rudy's patiënt, vrijwaarde Dr. Woerlee zich blijkbaar van de verantwoordelijkheid om serieus hierover na te denken, en werd daarbij aangestuurd door de ideologie van het materialistisch gedachtegoed.

Hoofdstuk 9: Paranormale capaciteiten na een BDE

Vele BDE'rs rapporteren verhoogde paranormale en genezende capaciteiten na hun BDE, bijvoorbeeld het opvangen van de gedachten en gevoelens van anderen (telepathie), het voelen aankomen van toekomstige gebeurtenissen (precognitie), en de verstoring van polshorloges die zij dan ook niet meer kunnen dragen (psychokinese). De auteurs vonden vier gevallen die voldeden aan hun criteria voor onafhankelijke verificatie. Eén geval dwingt absolute bewondering af, voorzien van uitgebreide documentatie. De lezer moet echter niet de indruk krijgen dat er 'maar' vier gevallen zijn, maar de criteria voor opname in dit boek zijn dermate strikt, dat al die gevallen waarbij geen onafhankelijke derde partij het kon bevestigen hier niet zijn opgenomen.

Hoofdstuk 10: Algemene opmerkingen

Aan de hand van alle voorgaande casussen bevestigt dit hoofdstuk de aannemelijkheid van de hypothese voor een voortgaand bewustzijn na de fysieke dood. De auteurs bediscussiëren en wijzen de diverse materialistische zienswijzen adequaat af van bekende ontkenneren van de hypothese, zoals Augustine, Sudduth, en natuurlijk Dr. Woerlee. Als wetenschapsfilosoof fascineerde dit hoofdstuk mij enorm, maar als ik specifieke onderwerpen zou willen becommentariëren zou dit meer woorden vergen dan de hoofdstukken zelf, die voor zich spreken. Ik zou hier en daar natuurlijk opmerkingen hebben, maar ik stem volledig in met de conclusie van de auteurs en hun bewijsvoering.

Hoofdstuk 11: Skeptische verklaringen houden geen stand, door BDE's (Smit

Hierin worden in detail fundamaterialistische verklaringen weerlegd aan de hand van drie zeer bekende gevallen: neurochirurg Eben Alexander, Pam Reynolds, en de Gebitsman. De eerste zaak was extreem verontrustend voor ieder die de algemeen aanvaarde materialistische standpunten aanhing, omdat Dr. Alexander een hersenchirurg is, iemand van het eigen circuit, die volgens hen beter zou moeten weten ongeacht wat zijn zaak beweest. Het is dan ook niet verwonderlijk dat hij het slachtoffer werd van gemene en achterbakse persoonlijke aanvallen. Wederom, ik zal niet op de details ingaan, maar ik volsta met de mededeling dat ik mij volledig achter de argumenten en conclusies van de auteurs schaar, dat het bewustzijn daadwerkelijk voortleeft.

Terwijl ik dit boek las, realiseerde ik me iets ten opzichte van de materialistische ideologie. Na de impact van het lezen van meer dan honderd bewijsbare gevallen, leken alle pogingen om dat alles weg te wuiven niet alleen ronduit verkeerd beredeneerd en onterecht, maar ook onnozel en dom... Na alle casussen, hun bewijsvoering en daarmee de falsifiëring van materialistische uitgangspunten gelezen te hebben, lijken de argumenten en woorden van materialistisch ideologen mij niets meer te zijn dan slimme verbale spelletjes door adolescenten die de noodzakelijke volwassenheid missen om de diepte van de BDE te kunnen bevatten en appreciëren. Of zoals William James het verwoordt, zij scharen zich tevreden achter allerlei soorten van "dwalingen waarin voor hen geen gevaar dreigt, behalve in dit soort zaken". Waarom? Wat maakt hen zo irrationeel? Eerst enkele karakteristieken van fundamaterialisten zoals anderen die signaleerden, en dan geef ik weer wat ik zelf denk dat achter hun onvermogen om over eigen grenzen te schouwen schuilt.

(i) Intellectuele oneerlijkheid: Ingaand op de nauwelijks coherente opmerkingen van Michael Sudduth, stellen de auteurs dat: "Naar onze mening is dit verdacht, in die zin dat sommigen op oneerlijke wijze vanaf de aanvang altijd gelijk willen hebben, ongeacht welke feiten worden aangedragen". De lezer zal moeite hebben om te accepteren dat een redelijk iemand zoals Sudduth, door oppervlakkige rationalisering zijn gebrek aan inzicht en onvermogen daarvoor wil maskeren. Als commentaar op een artikel in *Esquire* waarin de ervaring van Eben Alexander werd afgebrand, stellen de auteurs: "de feiten werden zeer opvallend vervormd, verborgen en ge-misinterpreteerd".

ii Persoonlijke aanvallen en andere vormen van psychogeklets : Als feiten en argumenten de materialistische ideologie niet meer steunen, gaat men typerend genoeg over tot persoonlijke aanvallen. De karaktermoord op Dr. Alexander door vertegenwoordigers van de ideologie geeft goed de wanhoop van hen weer. Voorbeelden: "Mijn hypothese is dat Alexander levensproblemen had met alcohol en familierelaties en die (-) een manier zag om veel geld te verdienen door een verhaal op te dissen". En: "Eerlijk gezegd denk ik over Dr. Alexander als iemand als de ergste soort". (p.255) En over BDE's: "er zit bij hun een schroefje los in hun hoofd". (p.246) De auteurs stellen: "We

hoeven niet te accepteren dat argumenten voor een voortbestaan van het bewustzijn na de dood met opzet worden ge-misinterpreteerd, of dat drogredenen zoals irrationele drijfveren (angst), worden aangevoerd voor de ervaring van BDE'rs. Maar wèl dat we bedachtzame, rationele argumentatie willen". In feite zijn het materialistisch ideologen zelf die voornamelijk irrationele drijfveren hebben, om hun ideologie te kunnen behouden ongeacht elk bewijs van het tegenovergestelde.

iii Onwetendheid en arrogantie: Een gevaarlijke combinatie. "Het was nogal eens duidelijk dat critici slecht geïnformeerd waren over het BDE fenomeen en ook dat er weerzin was om zichzelf beter te informeren – hetgeen we niet te excuseren achten voor mensen die stellen de waarheid na te streven". (p. 245) Maar natuurlijk. Materialisten zeggen de waarheid na te streven, niet noodzakelijkerwijs die ook te zoeken. Ik veronderstel dat we 'hypocrisie' kunnen toevoegen aan de persoonlijke eigenschappen van diegenen die de BDE afbranden. Er lijkt een soort defect te zijn in rationeel denken bij de "harde cynische, arrogante negatievelingen, de eeuwige ontkenners... Diegenen wier mening al vaststaat en die niet verontrust willen worden door feiten." (p.260) Aan deze lijst moeten we gebrek aan inlevingsvermogen toevoegen. (p.289) Inderdaad, nadat zij vele jaren "poogden om van gedachten te wisselen met Dr. Woerlee", concludeerden de auteurs dat "een goed onderbouwde discussie met hem over BDE-zaken helaas onmogelijk bleek te zijn." (p.261)

Stel je voor dat een fundamentalistisch Christen en een geoloog samen over de Grand Canyon uitkijken. Zou een rationele discussie tussen hun mogelijk zijn over de leeftijd van de aarde? Nee dus. De fundamentalistische Christen 'weet' dat de aarde 5700 jaar oud is en niets kan hem daarvan afbrengen. Hij zal de ander uitdagen te bewijzen dat dat niet zo is. Maar kan de geoloog dergelijke onlogica weerleggen? Ik denk het niet.

Vergelijkbaar, de fundamaterialist 'wéét' dat bewustzijn door het brein, de hersenen, wordt ingegeven, en niets zal hem van iets anders overtuigen. De fundamaterialist, net zoals de religieuze fundamentalist, dekt zichzelf in tegen elk ander empirisch bewijs en rationeel argument. In beide gevallen zijn zij niet in staat om redelijk te denken ten opzichte van alle empirische argumenten die hun geloof in de weg staat. Het is belangrijk voor iedereen om te weten dat religieuze fundamentalisten niet in staat zijn tot rationeel denken als iets in strijd is met hun geloofsovertuiging, net zoals atheïstische materialisten genoodzaakt zijn de BDE te ontkennen, omdat die de grond van hun wetenschappelijke levensovertuiging ondermijnt.

Hierna geef ik weer wat naar mijn eigen mening ook oorzaken kunnen zijn van die irrationele houding.

Het was Dr. Rudy's laatste opmerking die me hier anders tegen aan liet kijken. Na de casus weergegeven te hebben, is het laatste dat hij opmerkt: "het maakt me altijd heel emotioneel". Mij ook. Zelfs het lezen en herlezen van de casussen in dit boek, die overigens de minst emotionele casussen zijn in de literatuur, brachten tranen in mijn ogen. Ik stel voor dat dit de crux is van de onredelijkheid van de 'debunkers'.⁷ Zij zijn bang van hun eigen emoties, van de emoties die naar boven komen bij de meeste mensen als zij zien hoe met overleden geliefden werd gecommuniceerd, emoties bij de verhalen van vergeving en onvoorwaardelijke liefde, en over het zien van je leven door de ogen van alle mensen die je ooit hebt ontmoet. Het zijn sterke emoties in de getuigenissen van BDE'rs, en ik speculeer dat deze emoties, latent aanwezig bij iedereen, door fundamaterialisten heftig worden onderdrukt. Al hun complexe 'redenaties', hun verbale slimheid om te ontkennen wat overduidelijk is, al hun aanzienlijke mentale capriolen die ze in hun artikelen leggen – alles ten dienste om met het verstand alle emoties te onderdrukken. Zeg nu zelf, welke mens zou niet willen dat voortbestaan mogelijk is? Welke mens wordt vrolijk bij de overtuiging dat "net zoals de nieren

urine produceren, het brein bewustzijn produceert.” (p. 260) Het is, neem ik aan, een mens die wanhopig bang is om de diepten van zijn eigen emoties te voelen, en het is die angst die noodzaakt zo irrationeel te denken en venijnig op te treden tegen andersdenkenden.

Ik hoop dat de dag zal komen dat serieuze wetenschappers en zoekers naar de waarheid niet langer belast zullen zijn door de geschriften van mensen, wier diepe geloof in de materialistische Ideologie hun heeft verblind voor het empirische bewijs dat hun overtuiging weerlegde. In de 19^e eeuw moesten geologen de strijd aangaan met religieuze fundamentalisten. Vandaag de dag willen die laatsten juist de boeken van geologen, nu om hun bewijs te staven. Wat het voortbestaan van het bewustzijn betreft, zijn we nog steeds in de 19^e eeuw, omdat steeds weer de visie van de materialisten weerlegd moet worden. Voor diegenen met een brede zienswijze maakt *the Self Does Not Die* een einde aan die discussie. Voor diegenen die hun materialistisch geloof willen verdedigen zal dit boek niet behulpzaam zijn, want er is alleen empirisch bewijs en rationeel argument in te vinden.⁸ Waar de extreme materialist behoefte aan heeft, is sympathische therapie.⁹

Ik wil graag afsluiten met een persoonlijke anekdote. Vlak na het uitkomen van het artikel in *Esquire*, waarin Eben Alexander persoonlijk werd belasterd en besmaad, kwam ik hem tegen op een IANDS conferentie. Ik begon, vervuld van woede over dit hem aangedane onrecht, over het artikel. Maar hij wilde er niets van horen en wuifde het weg met die grote glimlach van hem. Hij gaf geen enkele blijk van verontwaardiging of woede. Over zijn aanvallers zei hij zoiets als “ze spelen hun eigen rol in God’s plan”. Een deel van mij dacht, hoe kan je niet overstuur zijn hierover? Maar serieuze onderzoekers van de BDE begrijpen volledig waarom hij niet boos was op diegenen die hem hadden belasterd. Dit gebeurt met iedereen die dicht bij een Wezen van Licht is geweest. Ze brengen iets van die onvoorwaardelijke liefde mee terug. En onvoorwaardelijk betekent liefdevolle vriendelijkheid die Eben en andere BDE’rs uitspreiden naar iedereen die in contact met hun komt, een liefde die niet afhangt van andermans gedrag. Het is die boodschap van onvoorwaardelijke liefde, de belangrijkste van *Lessons of the Light*¹⁰ die het materialistisch perspectief niet wenst te kennen. En het is juist die boodschap van universele liefde, de mogelijkheid tot een wereld zonder angst, die de wereld nu zo hard nodig heeft. *The Self Does Not Die* heeft grondig de kwalificaties van de BDE’rs onderzocht en gedocumenteerd. Het is nu aan ons om deze boodschap in ons hart te sluiten en daarnaar te leven.

Eindnoten

- 1 [De auteurs] “hebben een unieke collectie van empirische data verzameld die elke wetenschapper die naam waardig, tot zich moet nemen om over de relatie tussen geest en brein, of over de mogelijkheid van voortbestaan van het bewustzijn te kunnen nadenken” (Greyson). “Dit boek heeft de potentie om het weids verbreid materialistische wereldbeeld in de wetenschap radicaal te veranderen. Zeer aanbevelenswaardig” (Van Lommel).
- 2 Zie “Het einde van het materialisme”, door Charles Tart; New Harbinger Publications, 2009. Een fundamentalistisch Christen kan ook stellen een scepticus te zijn – hij ‘weet’ dat de aarde 5700 jaar oud is, dus is hij skeptisch tegenover de claims van geologen. Op dezelfde wijze ‘weten’ vertegenwoordigers van de materialistische ideologie dat bewustzijn door het brein wordt geproduceerd, dus zijn zij skeptisch ten opzichte van percepties door BDE’rs. In beide gevallen is echter geen sprake van een gezond skepticisme.
- 3 Van Wikipedia: “Spontane remissie, ook spontane genezing of spontane regressie genoemd, is een onverwachte verbetering of genezing van een ziekte die doorgaans zich voortzet. Deze termen worden gewoonlijk gebruikt voor een onvoorziene kortstondige of uiteindelijke verbetering bij kanker.

- 4 William James was waarschijnlijk de eerste die bekritiseerde hoe strakke Materialisten vaak fouten maken in hun redeneringen als hun paradigma wordt bedreigd. In een brief aan een wetenschappelijk tijdschrift, documenteert hij diverse van zulke vergissingen in elementaire logica en stelt: "Ik weet zeker dat je deze vergissingen vanuit je wetenschappelijke geweten hebt gemaakt. Het zijn vergissingen die je op geen ander terrein van wetenschap zou hebben begaan. In ons gebied van het ongebruikelijke zijn de gewoontelijke regels niet meer van toepassing. Mediums zijn wetenschappelijke paria's, en hun verweerders knettergek. Elke stok is goed genoeg om honden van die soort te slaan. Dus in volkomen onschuld heb je jezelf de vrijheid genomen te doen wat ik hiervoor net schetste". James, W. (1986), *The works of William James, Essays in psychical research*. Cambridge, MA: Harvard University Press. P. 184
- 5 De intentie van dit boek kan worden beschreven als een steek recht in het hart van de materialistische ideologie. Om die reden zijn alleen soliede en onweerlegbare casussen gepresenteerd. Uit elk ander perspectief, ligt de lat hoog en strikt voor de bewijsvoering. Ons juridische systeem zou instorten als het zulk een formidabele standaard voor bewijsvoering zou handhaven. *Getuigenis* is het fundament voor ons juridische systeem, en ook voor wetenschap. De gegevens van Sociale Wetenschappen bestaan grotendeels uit niet bevestigde getuigenissen van personen. En, geen samenleving zou kunnen bestaan als zij van mensen zou eisen dat van elk woord dat ze zeggen een onafhankelijke getuige dit kan bevestigen. Vertrouwen is de basis van menselijke interactie, en onafhankelijke verificatie is alleen dan nodig als er gebrek aan vertrouwen is. Dus beschouw ik de getuigenissen van BDE'rs van hun ervaring en na-effecten als *bewijs* – bewijs dat heel sterk is als je de interpersoonlijke bond tussen BDE'rs in ogenschouw neemt. Behalve dat, stem ik volledig in met de auteur dat: "De waarde van de bevestigde casussen verleent geloofwaardigheid aan alle nog onbevestigde gevallen". P.218
- 6 Dit bedoel ik met een woordenstrijd: De auteurs stellen: "alternatieve hypothesen (over voortbestaan) zijn niet voldoende plausibel" (p.236). Daar ben ik het mee eens. Echter, hun argumenten rechtvaardigen de krachtiger conclusie "alternatieve hypothesen zijn niet plausibel". Vergelijkbaar, "het is redelijk om te concluderen dat bewustzijn niet een product van het brein is" (p.223). Ik zou dat vervangen door "het is onredelijk om te concluderen dat bewustzijn een product van het brein is".
- 7 Het komt op mij een beetje hard over om termen als 'niet-rationeel' of 'onredelijk' als het over materialistische ideologen gaat. Echter *The Self Does Not Die* maakt de werkelijkheid van de BDE tot 'boven alle twijfel verheven'. Het rechtvaardigt James' visie dat het brein een 'ontvanger' van het bewustzijn is, niet de producent ervan. Een logische consequentie van de expressie 'boven alle twijfel verheven' is het niet zinvol is om te blijven twijfelen, gezien de bewijzen. Er zijn niet langer twee kanten aan dit debat, ten minste, niet zover er sprake is van empirische wetenschap. Daardoor is diegene die blijft twijfelen niet redelijk meer bezig.
- 8 In de filosofie bestaat 'de Quine-Duheme thesis', die claimt dat uit een logisch standpunt, elke overtuiging kan standhouden ondanks welk bewijs van het tegendeel dan ook, mits de representant bereid is vele *ad hoc* aannames te maken. Iemand kan consequent volhouden dat de aarde plat is, dat de opwarming van de aarde onzin is, dat de aarde in zes dagen werd geschapen, dat president Obama in Kenia werd geboren, dat de maanlanding niet heeft plaatsgevonden, en dat roken geen kanker veroorzaakt. Aan deze lijst van zaken waarin mensen geloven ondanks overtuigende bewijzen van het tegenovergestelde, kunnen we nu het geloof toevoegen dat het brein het bewustzijn creëert. De fundamaterialisten hebben hun geloof immuun gemaakt voor falsificatie, en *The Self Does Not Die* documenteert de vele *ad hoc* aannames die aanhangers van de materialistische doctrine geforceerd maken om zo er aan te ontkomen dat hun geloof direct wordt gefalsificeerd. Aldus demonstreren zij, en worden ze een voorbeeld van de Duheme-Quine these.

9 Maar waarachtig, er is iets van BDE onderzoek dat *misschien* materialistische denkers kan helpen. Jarenlang onderzoek heeft uitgewezen dat er geen medische of psychologische aanwijzingen zijn voor het ontstaan van een BDE. Zoals Jan Holden het verwoordt, de BDE is “een democratische werkgever”. Dat wil zeggen, dat de BDE’s een representatieve vertegenwoordiging zijn van de totale bevolking.

10 *Lessons from the Light* by Kenneth Ring, Moment Point Press, 2006